

Dennenheuvel
Landgoed met een missie

Klooster Euphrasia Landgoed Dennenheuvel

Dennenweg 4
2061 HX Bloemendaal
Postbus 33
2080 AA Santpoort-Zuid
E directie@zustersdegoedeherder.nl

Inleiding informatiemiddag KNR over opvang vluchtelingen. Den Bosch, 18 februari 2016.

Geachte zusters en broeders,

Mijn naam is Hubert Janssen en ik ben sinds 2010 directeur van de zusters van OLV van Liefde van de Goede Herder in Nederland en klooster Euphrasia op Landgoed Dennenheuvel in Bloemendaal. De congregatie van de zusters van de Goede Herder is met ruim 3600 leden en meer dan 20.000 leken-partners in 73 landen actief. Daarbij horen ook Egypte, Irak, Libanon en..... Syrië. Hun missionaire projecten op het zuidelijk halfrond worden financieel en organisatorisch mee mogelijk gemaakt door de Good Shepherd International Foundation in Rome waar ik bestuurslid van ben. En daarom beschikken de Nederlandse zusters en ik over veel directe informatie over wat zich in de oorlogsgebieden afspeelt en 'wisten' wij begin 2014 al dat het een kwestie van tijd zou zijn tot een grote vluchtelingenstroom in onze richting op gang zou komen.

Vanwege de veranderingen in de ouderenzorg hebben de zusters in 2013 besloten om niet langer in hun eigen klooster annex verzorgingshuis te blijven wonen als de zorgaanbieder de gehuurde panden terug zou geven. En dat gebeurde. Zij verhuisden in juni 2014 en daarmee kwam er ruim 9000m² aan zorgappartementen en algemene ruimten leeg te staan. Een herkenbaar beeld voor velen van u.

Wij hebben in het voorjaar van 2014 zelf het COA benaderd met de vraag of men de gebouwen zou kunnen gebruiken voor de opvang van vluchtelingen. De kranten meldden indertijd al regelmatig over de toenemende druk op de AZC's en het gebrek aan capaciteit. Wij voorzagen het COA van algemene gegevens en wachtten geruime tijd op een antwoord. Het was en is nog altijd druk bij het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers.

Het COA stelde een onderzoek in en ontving tekeningen van de gebouwen en de voorwaarden waaronder de zusters de gebouwen ter beschikking wilden stellen:

1. Gebouwen zijn om niet/gratis beschikbaar voor 3-5 jaar
2. De verantwoordelijkheid voor de organisatie en begeleiding van de opvang van vluchtelingen berust bij het COA
3. Alle kosten voor opvang en exploitatie van gebouwen voor rekening en risico van COA

4. De verantwoordelijkheid voor communicatie en begeleiding van het proces richting gemeente en derden ligt bij het COA

Er volgde een bezoek ter plaatse met een uitvoerig gesprek waarin allerlei mogelijkheden, normen en berekeningen de revue passeerden. Ik gaf een rondleiding en wees op alle mogelijkheden in de gebouwen die nog maar net waren verlaten en vol stonden met meubilair met name in de algemene ruimten.

Ik zal u eerlijk zeggen dat ik na afloop een beetje teleurgesteld was en ja zelfs geschokt. Teleurgesteld omdat ik dacht dat de zusters een mooi aanbod deden dat met open armen ontvangen zou worden. Noemt u mij gerust naïef. De vertegenwoordiger van het COA noemde alle voordelen van het zelf zorgdragen voor opvang en met name de financiële opbrengst die er voor de congregatie inzat. Het leek alsof onze motivatie niet goed werd verstaan. De zusters beschouwen het beschikbaar stellen van hun gebouwen als hun missionaire en christelijke plicht, noemen het een voortzetten van het werk dat hun mede-zusters in de vluchtelingenkampen in Libanon en Syrië doen. Om over de latere oproep van de paus om onze deuren wijd open te zetten maar te zwijgen. Niets maar dan ook niets in ons was geïnteresseerd in een verdienmodel. We wilden alleen niet investeren of de exploitatie op ons nemen want daarvoor was en is onze organisatie niet bedoeld noch geëquipeerd. Geschokt was ik over de norm die het COA hanteert voor de huisvesting van mensen. 5 m² per persoon betekent dat in een zorgappartement van 30m² (inclusief keukenblokje/douche/toilet) waar normaal 1 oudere woont, zo 4-5 vluchtelingen kunnen worden ondergebracht.

Na enkele weken liet het COA weten geen gebruik van ons aanbod te maken omdat het als AZC te klein was en dus niet verantwoord te exploiteren. Let wel dit was medio 2014!

In de loop van 2015 werd de toestroom van vluchtelingen groter en groter. We weten er allemaal van. Gemeenten werden benaderd, burgemeesters gebeld, provincies inventariseerden lege gebouwen, allerlei regelingen werden in het leven geroepen. De strikte normen voor schaalgrootte werden meer en meer een probleem. Gemeenten zoeken naar kleinschaligere opvangmogelijkheden, niet in de laatste plaats onder druk van steeds kritischere burgers.

In september 2015 nam de gemeenteraad van Bloemendaal een motie aan waarin het college van burgemeester en wethouders werd gevraagd bij te dragen in de opvang van vluchtelingen en daarvoor plannen te maken. Op 7 oktober vond een eerste informatieavond voor inwoners plaats. En dan komt ook klooster Euphrasia van de zusters van de Goede Herder weer in beeld. De gemeente besluit de locatie (samen met twee voormalige GGZ-gebouwen) te onderzoeken. Ondertussen overlegden burgemeesters en portefeuillehouders van gemeenten in de regio rondom Haarlem over een gezamenlijke aanpak. Men besluit de krachten te bundelen en voorzieningen voor opvang van vluchtelingen en statushouders over de regio te verdelen. Haarlem bijvoorbeeld realiseert oa opvang in de koepel, terwijl andere gemeenten andere voorzieningen treffen of aanbieden. Bloemendaal had goede ervaringen met een groot

AZC in de negentiger jaren en opteert voor de opvang van 260 statushouders om de druk op de AZC's te helpen verminderen: daarvan maximaal 160 statushouders in de gebouwen van de zusters.

Wederom stellen de zusters hun gebouwen ter beschikking, nu aan de gemeente die verantwoordelijk is voor de opvang en huisvesting van statushouders, en wel onder nagenoeg dezelfde voorwaarden als eerder genoemd aan het COA:

1. Gratis voor maximaal 3 jaar ten behoeve van statushouders
2. De gemeente is verantwoordelijk voor: exploitatie, onderhoud en beheer, opvang, begeleiding, communicatie, veiligheid en draagvlak
3. De herontwikkeling van het landgoed mag geen vertraging oplopen en gaat gewoon door tijdens de opvang.

Bloemendaal kiest voor een projectmatige aanpak waarin na elke fase het college besluit of men doorgaat. Een veel gebruikte methode waarin een plan stap voor stap groeit en uiteindelijk (als het goed gaat) wordt gerealiseerd. Er is een ambtenaar voltijds vrijgemaakt als projectleider en zij wordt bijgestaan door het COA en ambtenaren van BiZa.

Ik word bijna dagelijks op de hoogte wordt gehouden van de ontwikkelingen en ben dus uitstekend geïnformeerd, maar voor buitenstaanders ligt dit anders en is het vaak een lastige manier van werken. Iedereen wil namelijk alles meteen precies weten: omwonenden, de ouders van de kinderen op de basisschool naast het klooster, advocaten, anti-kraakbewoners in het klooster, lokale pers en natuurlijk politici. En iedereen praat met iedereen. Men googelt en verzamelt allerlei veelal onsamenhangende informatie om die vervolgens via sociale media en tijdens informatiebijeenkomsten te communiceren alsof het de enige waarheid is. En dat terwijl een plan nog groeit, verandert, wordt bijgesteld onder andere vanwege de inbreng van al die betrokken mensen.

Hoewel de gemeentelijke website en de website van Landgoed Dennenheuvel (van de zusters dus) zo goed mogelijk feiten proberen te geven en wij iedereen die een vraag heeft netjes te woord staan, lijken communicatie en vertrouwen de Achilleshiel in het hele proces.

Communicatie van feiten is belangrijk en daarbij moet het ook blijven. Als je iets niet weet, zeg dat dan maar ga niet mee in de beruchte als-dan-vragen of antwoorden in de trend van "ik zou me kunnen voorstellen dat". Ik heb daarin fouten gemaakt maar werd gelukkig bijgestaan, gecorrigeerd en getraind door een professioneel communicatiebureau dat betrokken is bij de herontwikkeling van het landgoed. Maar het is geen eenvoudige zaak om niet in te gaan op de beschuldigingen, insinuaties, kwaadsprekerij over zusters van gemiddeld 86+ die zich niet kunnen weren en van alles over zich heen krijgen. Professioneel afschermen en professioneel communiceren zijn daarin vereist. Daarbij hoort heel vaak niet reageren. De gemeente heeft er zeker de handen aan vol en wordt bedolven onder mails, brieven en telefoontjes. Vertrouwen is een ander essentieel element en daar ontbreekt het helaas vaak aan. Burgers vertrouwen hun overheid niet of niet meer. Mondige burgers zoeken het eerst zelf uit en

‘corrigeren’ vervolgens bestuurders. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard, zoals we weten en bestuurders, ambtenaren, ik zelf maar ook de zusters worden keihard afgerekend op vermeende inconsistentie, foutjes, zelfs vergissingen in zo’n dossier.

Inmiddels zijn we sinds het begin in september bijna 5 maanden verder.

Wij hebben in de afgelopen maanden alles open en transparant op tafel gelegd wat we aan informatie hebben over kosten van de gebouwen, onderhoud en beheer, inspectierapporten van installaties, de brandweer, GGD, het liftwezen en wat dies meer zij. Veel van die inspecties worden toch nog eens opnieuw gedaan. En dat kost allemaal tijd en energie.

Vorige week kwam de eerste versie van het contract tussen gemeente en de zusters op tafel. Dat had wat voeten in de aarde omdat de gemeente ons het liefste rechtstreeks koppelde aan de beoogde exploitant die de opvang, sociale begeleiding etc gaat uitvoeren. Maar dat willen wij niet. Wij stellen de gebouwen ten principale aan de gemeente ter beschikking want die is verantwoordelijk en met haar doen wij dus zaken.

Wij begrijpen de gemeente wel want inmiddels spelen er allerlei politieke belangen en maatschappelijke problemen die het proces compliceren. Denk bijvoorbeeld aan het gebrek aan geschikte sociale woningen voor de eigen bewoners en de kans op vedringing. Bovendien ontstaat het beeld dat mensen die nu anti-kraak in onze gebouwen wonen plaats moeten maken voor statushouders. Wij zetten de ene kwetsbare groep voor een andere op straat, wordt ons verweten. Op creatieve wijze worden verschillende problemen met elkaar verbonden om voor zo’n beetje alles een oplossing te vinden. Naast statushouders kunnen ook andere woningzoekenden tijdelijk op het landgoed worden gehuisvest, bedacht de gemeente. Zo’n combinatie heeft meer draagvlak en mensen kunnen bijdragen aan de integratie van statushouders, is de redenering. Dit soort creativiteit vraagt extra alertheid van de eigenaar want die creatieve combinaties kennen ook risico’s als de gebouwen na 3 jaar leeg moeten worden opgeleverd. Bovendien stellen de zusters hun gebouwen beschikbaar voor een heel specifieke groep en met een specifieke reden die telkens opnieuw gecommuniceerd moet worden maar niet onvoorwaardelijk wordt gerespecteerd. Soms lijkt het erop alsof iedereen iets te zeggen heeft over de gebouwen behalve de eigenaar zelf. Ofwel specialistisch juridisch advies en voortdurende heldere communicatie zijn noodzakelijk.

Als het allemaal gaat zoals we hopen zullen college en gemeenteraad volgende week (eind februari 2015) besluiten over te gaan tot het realiseren van het project tijdelijke huisvesting statushouders. Begin april zouden we de eerste mensen kunnen verwelkomen. We weten wie de eerste 50 bewoners zijn want daarin hebben wij zelfs een stem gehad. De groepen sluiten goed aan bij de missie van de congregatie. Dat was geen voorwaarde maar is wel een mooie bijkomstigheid. Vluchtelingenwerk staat te trappelen van ongeduld, de opslag met spullen puilt uit, vrijwilligers melden zich voortdurend aan. Dat is een andere positieve kant van het verhaal, die ik u niet mag onthouden.

Wat kan ik u meegeven op basis van mijn ervaringen tot nu toe:

1. Maak duidelijk waarom u meewerkt aan de opvang van vluchtelingen en leg dat vast
2. Stel duidelijke beknopte voorwaarden op schrift en houd u er aan: voor wie is de opvang bedoeld, over tijdsduur, financiën, rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van organisatie, begeleiding, veiligheid, communicatie etc.
3. Stem uw communicatie af met de gemeente, leg daar de verantwoordelijkheid voor de coördinatie van communicatie, en beperk u zelf tot feiten (hoe moeilijk dat soms ook is) en publiceer die bijvoorbeeld in een vraag en antwoord-lijst op uw website. Beperk uw commentaar op sociale media en als u zich mengt in een discussie doe het met feiten, liefst nadat u beschikt over een analyse van het effect van de berichten van de Facebookers en Twittersaars.
4. Maak samen met gemeente (of het COA) een acceptabel en reëel tijdplan voor het project en probeer te voorkomen dat dit te lang duurt (6 maanden zoals in Bloemendaal vind ik eigenlijk voor alle betrokkenen veel te lang)
5. Laat u bijstaan door betrouwbare deskundige adviseurs: juridisch, op het gebied van communicatie, financieel en ten aanzien van beheer en onderhoud door een derde partij
6. Heb geduld en vertrouwen, bid voor alle betrokkenen en houd onder alle omstandigheden voor ogen voor wie u aan zo'n operatie begint: de vluchtelingen

Dank u wel en veel succes!

Hubert H.M. Janssen
Directeur Klooster Euphrasia
Landgoed Dennenheuvel in Bloemendaal
Zusters van OLV van Liefde van de Goede Herder

Meer informatie:

Gemeente Bloemendaal: www.bloemendaal.nl/statushouders

Landgoed Dennenheuvel: www.landgoeddennenheuvel.nl

Good Shepherd International Foundation: www.fondazionebuonpastore.nl